

## הלכות שכירות פרק ו

א. כֶּשֶׁם שֶׁמִּתְנַה אָדָם כָּל תְּנָאי שִׁירָצָה בְּמִקְח וּמִמְכָּר כִּךְ מִתְנָה בְּשִׁכְרוּת, שֶׁהַשְּׂכִירוֹת מְכִירָה לְזִמָּן קָצוּב הִיא. וְכָל שֶׁמִּמְכְּרוּ בִּנְכָסָיו מִמְכָּר, שְׂכִירוֹתָיו שְׂכִירָה; וְכָל שֶׁאֵין לוֹ לְמַכּוֹר, כִּךְ אֵין לוֹ לְשׂוֹכֵר אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ פְּרוֹת בְּלֶבֶד בְּאוֹתָהּ הַקֶּרֶקַע, הֲרִי זֶה שׂוֹכֵר וְאֵינוֹ מוֹכֵר.

ב. הַמְשָׁכִיר בֵּית לְחִבְרוֹ לְשָׁנָה, וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה לְשׂוֹכֵר; הַשָּׁכִיר לְחֻדָּשִׁים, נִתְעַבְּרָה לְמְשָׁכִיר. הַזִּכִּיר לוֹ חֻדָּשִׁים וְשָׁנָה בֵּין שֶׁאָמַר לוֹ דִּינָר לְחֻדָּשׁ, שְׁנַיִם עָשָׂר דִּינָר לְשָׁנָה, בֵּין שֶׁאָמַר לוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר דִּינָר לְשָׁנָה, דִּינָר בְּכָל חֻדָּשׁ הֲרִי חֻדָּשׁ הָעֶבֶר שֶׁלֹּא מְשָׁכִיר: שֶׁהַקֶּרֶקַע בְּחֻזְקָת בַּעֲלֶיהָ, וְאֵין מוֹצִיאֵין דָּבָר מִיָּד בַּעַל הַקֶּרֶקַע אֲלֵא בְּרֹאיָה בְּרוּרָה.

ג. וְכֵן בַּעַל הַבֵּית שֶׁאָמַר לְזִמָּן זֶה הַשְּׂכִירְתִּיךָ, וְהַשׂוֹכֵר אוֹמַר לֹא שְׂכִירְתִּי אֲלֵא סֶתֶם אוֹ לְזִמָּן אַרְוֹךְ עַל הַשׂוֹכֵר לְהֵבִיא רֹאיָה; וְאִם לֹא הֵבִיא בַּעַל הַבֵּית נִשְׁבַּע הַסֵּת, וּמוֹצִיאֻ מִן הַבֵּית.

ד. הַשׂוֹכֵר שֶׁאָמַר נָתַתִּי שֹׁכֵר הַבֵּית שְׁנַתְחַיְבִיתִי בּוֹ, וְהַמְשָׁכִיר אוֹמַר עֲדִין לֹא נִטְלָתִי, בֵּין שֶׁהִיתָה הַשְּׂכִירוֹת בְּשֹׁטֵר, בֵּין שֶׁהִיתָה בְּלֹא עֲדִים אִם תִּבְעֻ בְּתוֹךְ שְׁלוֹשִׁים יוֹם עַל הַשׂוֹכֵר לְהֵבִיא רֹאיָה, אוֹ יִתֵּן וַיַּחֲרִים עַל מִי שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ, אוֹ יִטְעֵן עָלָיו בְּדָמִים שְׁנֵתָן תַּחֲלָה טַעְנָה בְּפָנָי עֲצָמָה וַיִּשְׁבִּיעֵהוּ הַסֵּת.

ה. תִּבְעֻ הַמְשָׁכִיר לְאַחַר שְׁלוֹשִׁים יוֹם, וְאִפְלוּ בְּיוֹם הַשְּׁלוֹשִׁים עַל הַמְשָׁכִיר לְהֵבִיא רֹאיָה, אוֹ יִשְׁבַּע הַשׂוֹכֵר הַסֵּת שֶׁכָּבַר נָתַן לוֹ שְׂכָרוֹ וַיִּפְטֹר. וְכֵן אִם שְׂכָר מִמֶּנּוּ, וּפְרַשׁ שִׁיתָן לוֹ הַשְּׂכָר שָׁנָה שָׁנָה, וְתִבְעֻ בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה עַל הַשׂוֹכֵר לְהֵבִיא רֹאיָה; תִּבְעֻ לְאַחַר הַשָּׁנָה, וְאִפְלוּ בְּיוֹם תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים בְּאֵלוֹל עַל הַמְשָׁכִיר לְהֵבִיא רֹאיָה.

ו. הַמְשָׁכִיר בֵּית לְחִבְרוֹ בְּשֹׁטֵר לְעָשָׂר שָׁנִים, וְאֵין בּוֹ זִמָּן הַשׂוֹכֵר אוֹמַר עֲדִין לֹא עָבַר מִזִּמָּן הַשֹּׁטֵר אֲלֵא שָׁנָה, וְהַמְשָׁכִיר אוֹמַר כָּבַר שְׁלָמוֹ שְׁנֵי הַשְּׂכִירוֹת וְשִׁכְנַת עָשָׂר שָׁנִים עַל הַשׂוֹכֵר לְהֵבִיא רֹאיָה; וְאִם לֹא הֵבִיא רֹאיָה יִשְׁבַּע הַמְשָׁכִיר הַסֵּת, וַיּוֹצִיאֻ.

ז. הַשׂוֹכֵר פָּרְדֵּס אוֹ שְׁהִיָּה מִשְׁכּוֹן בִּידוֹ לְעָשָׂר שָׁנִים, וַיִּבֶשׁ הַפָּרְדֵּס בְּתוֹךְ הַזִּמָּן יִמְכְּרוּ עֲצָיו וַיִּלָּקַח בָּהֶן קֶרֶקַע, וַיֹּאכַל פְּרוֹתָיו עַד סוֹף זִמָּן שְׂכִירוֹתָיו אוֹ זִמָּן הַמִּשְׁכּוֹן. וְגוֹף הָאֵילָנוֹת שֶׁיִּבְשׁוּ אוֹ נִקְצְצוּ שְׁנִיָּהֶן אֲסוּרִין בָּהֶן מִשּׁוּם רֵבִית, הַמְלוֹה וְהַלוּוָה.

ח. שֹׁטֵר שְׂכִירוֹת אוֹ שֹׁטֵר מִשְׁכּוֹן שֶׁכְּתוּב בּוֹ שָׁנִים סֶתֶם, בַּעַל הַפְּרוֹת אוֹמַר שְׁלוֹשׁ, וּבַעַל הַקֶּרֶקַע אוֹמַר שְׁתֵּים, וְקֵדָם זֶה הַשׂוֹכֵר אוֹ הַלוּוָה וְאִכַּל הַפְּרוֹת הֲרִי הַפְּרוֹת בְּחֻזְקָת אוֹכְלֵיהֶן, עַד שֶׁיֵּבִיא בַּעַל הַקֶּרֶקַע רֹאיָה.

ט. אֲכָלָה הַשׂוֹכֵר אוֹ הַמְשָׁכֵן שְׁלוֹשׁ שָׁנִים, וְכִבֵּשׁ הַשֹּׁטֵר וְאָמַר לְחֻמֵּשׁ שָׁנִים יֵשׁ לִי פְּרוֹת, וּבַעַל הַקֶּרֶקַע אוֹמַר שְׁלוֹשׁ אָמַר לוֹ הֵבֵא שֹׁטֵרְךָ, וְאָמַר אֲבָד הַשׂוֹכֵר נֶאֱמַן: שְׁאֵלוֹ רָצָה אָמַר לְקוּחָהּ הִיא בִּידִי, שֶׁהֲרִי אֲכָלָה שְׁלוֹשׁ שָׁנִים.

י. מִי שֶׁהִכְנִיס פְּרוֹתָיו לְבֵית חִבְרוֹ שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ, אוֹ שֶׁהִטְעָהוּ עַד שֶׁהִכְנִיס פְּרוֹתָיו, וְהִנִּיחָם וְהִלֵּךְ לוֹ יֵשׁ לְבַעַל הַבֵּית לְמַכּוֹר לוֹ מֵאוֹתָן הַפְּרוֹת, כְּדִי לִתֵּן שְׂכָר הַפּוֹעֲלִים שֶׁמוֹצִיאֵין אוֹתָן וּמִשְׁלִיכִין אוֹתָם בְּשׁוּק. וּמִדַּת חֲסִידוֹת הִיא שִׁיּוּדִיעַ לְבֵית דִּין,

וַיִּשְׁכְּרוּ מִמֶּקֶצֶת דְּמִיָּהֵן מְקוֹם, מִשּׁוֹם הָשָׁב אֲבֹדָה לְבַעָלִים, אֶף  
עַל פִּי שַׁעֲשֹׁה שְׁלֹא כַּהֲגֵן.

יא. הַשּׁוֹכֵר רַחֲמִים מִחֲבֵרוֹ, שִׁיטָּחֵן לוֹ עֲשָׂרִים סָאָה בְּכָל חֹדֶשׁ  
בְּשֹׁכְרוֹ, וְהַעֲשִׂיר בַּעַל הָרַחֲמִים, וְהָרִי אֵינוֹ צָרִיךְ לְטַחֵן שָׁם אִם  
יֵשׁ לְשׁוֹכֵר חֲטִים שֶׁצָּרִיךְ לְטַחֵן אוֹתָן לְעַצְמוֹ אוֹ לְאַחֲרִים,  
כּוֹפִין אוֹתוֹ לְתֵן דְּמֵי טַחֲנִת עֲשָׂרִים סָאָה: שְׁזוֹ מִדַּת סְדוּם הִיא.  
וְאִם אֵין לוֹ, יָכוֹל לוֹמַר לוֹ אֵין לִי דְמִים וְהָרִינִי טוֹחֵן לָךְ כְּמוֹ  
שֶׁשִּׁכַּרְתִּי; וְאִם אֵין אֶתָּה צָרִיךְ, מִכֹּר לְאַחֲרִים. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא  
בָּזָה.

## הַלְבוֹת שְׁכִירוֹת פֶּרֶק ח

א. אֶחָד הַשּׁוֹכֵר מִחֲבֵרוֹ שָׂדֶה לְזָרְעָה, אוֹ כָרֶם לְאָכַל פְּרוֹתָיו  
בְּדָמִים, אוֹ שֶׁשִּׁכֹּר מִמֶּנּוּ בַּפְּרוֹת קְצוּבִין, כְּגוֹן שֶׁשִּׁכֹּר מִמֶּנּוּ שָׂדֶה  
זוֹ בַּעֲשָׂרִים כּוֹר בְּשָׁנָה, וְכָרֶם זֶה בַּעֲשָׂרִים כַּדִּי יֵין בְּכָל שָׁנָה  
שְׁנִיָּהֵן דִּין אֶחָד יֵשׁ לָהֶן. וְהַשּׁוֹכֵר בַּפְּרוֹת, הוּא הַנִּקְרָא חוֹכֵר.

ב. הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה אוֹ פָּרְדֵּס כַּדִּי לַעֲבֹד אוֹתוֹ וּלְהוֹצִיא עָלָיו  
יְצִיאוֹת, וַיִּתֵּן לְבַעַל הַקֶּרֶקַע שְׁלִישׁ הַתְּבוּאָה אוֹ רְבִיעֵה אוֹ מָה  
שִׁיתָנוּ בִּינֵיהֶן זֶה הוּא הַנִּקְרָא מִקְבֵּל.

ג. כָּל דָּבָר שֶׁהוּא לְסִיג לְאֶרֶץ, בַּעַל הַקֶּרֶקַע חַיֵּב בּוֹ; וְדָבָר שֶׁהוּא  
לְשִׁמְיָהּ יִתְּרָה, הַחוֹכֵר אוֹ הַמִּקְבֵּל חַיֵּב בּוֹ. הַקֶּרֶדֶם שֶׁחוֹפְרִין  
בּוֹ הָאֶרֶץ, וְהַפְּלִים שֶׁנוֹשְׂאִין בָּהֶן הָעֵפֶר, וְהַדְּלִי וְהַפֶּד וְכִיּוֹצֵא  
בָּהֶן שְׂדוּלִין בָּהֶן הַמִּים עַל בַּעַל הַקֶּרֶקַע; וְחִפִּירַת הַמְּקוֹמוֹת  
שֶׁמִּקְבָּצִין בָּהֶן הַמִּים, עַל הַחוֹכֵר אוֹ עַל הַמִּקְבֵּל.

ד. הַשּׁוֹכֵר אוֹ הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ לְשָׁנִים מוֹעָטוֹת, לֹא  
יִזְרַעְנָה פֶּשֶׁתָּן. שְׁכָרָה אוֹ קְבֻלָּה שְׁבַע שָׁנִים זוֹרְעָה שָׁנָה רִאשׁוֹנָה  
פֶּשֶׁתָּן, וְאֵין הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן; שְׁכָרָה אוֹ קְבֻלָּה שְׁבוּעָה אֶחָד,  
הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן.

ה. הַשּׁוֹכֵר אוֹ הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, וְהִיא בֵּית הַשְּׁלֵהִין אוֹ בֵּית  
הָאֵילָן, וַיִּבֶשׁ הַמַּעֲיָן שְׁלִבֵּית הַשְּׁלֵהִין, וְלֹא פָסַק הַנֶּהָר הַגָּדוֹל  
אַלֵּא אֶפְשָׁר לְהַבִּיא מִמֶּנּוּ בַּדְּלִי, אוֹ שֶׁנִּקְצֵץ הָאֵילָן שְׁלִבֵּית  
הָאֵילָנוֹת אֵינוֹ מְנַפֶּה לוֹ מִחֲכוּרוֹ. וְאִם מִפֶּת מְדִינָה הִיא, כְּגוֹן  
שִׁיבֶשׁ הַנֶּהָר מְנַפֶּה לוֹ מִחֲכוּרוֹ.

ו. הִזָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְאָמַר לוֹ, בֵּית הַשְּׁלֵהִין הִזָּה אֲנִי  
מִשְׁפִּיר לָךְ, בֵּית הָאֵילָן זֶה אֲנִי מִשְׁפִּיר לָךְ יִבֶּשׁ הַמַּעֲיָן אוֹ נִקְצֵץ  
הָאֵילָן, מְנַפֶּה לוֹ מִחֲכוּרוֹ: שֶׁהָרִי הוּא עוֹמֵד בְּתוֹכָהּ; וְלֹא אָמַר  
לוֹ הִזָּה, אֲלֵא כְּמִי שֶׁאָמַר כְּמוֹת שֶׁהִיא עֵתָה אֲנִי מִשְׁפִּיר לָךְ.  
לְפִיכָף אִם לֹא הִזָּה עוֹמֵד בְּתוֹכָהּ וְאָמַר לוֹ, בֵּית הַשְּׁלֵהִין אֲנִי  
מִשְׁפִּיר לָךְ, אוֹ בֵּית הָאֵילָן, וַיִּבֶשׁ הַמַּעֲיָן אוֹ נִקְצֵץ הָאֵילָן אֵינוֹ  
מְנַפֶּה לוֹ מִחֲכוּרוֹ.

ז. הַשּׁוֹכֵר אוֹ הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, וְאֲכָלָה חֲגָב אוֹ נִשְׁתַּדָּפָה  
אִם אֲרַע דָּבָר זֶה לְרַב הַשְּׂדוֹת שְׁלֹאוֹתָהּ הָעִיר, מְנַפֶּה לוֹ מִחֲכוּרוֹ:  
הַכֹּל לְפִי הַהֶפְסֵד שֶׁאֲרַעוּ. וְאִם לֹא פֶשֶׁטָה הַמֶּכֶה בְּרַב הַשְּׂדוֹת  
אֵינוֹ מְנַפֶּה לוֹ מִחֲכוּרוֹ, אֶף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּדָּפוּ כָּל הַשְּׂדוֹת שְׁלִבַּעַל  
הַקֶּרֶקַע. נִשְׁתַּדָּפוּ כָּל הַשְּׂדוֹת שֶׁלְשׁוֹכֵר אוֹ הַמִּקְבֵּל אֶף עַל פִּי

שִׁפְשֻׁטָה הַמִּכָּה בָּרַב הַשְּׁדוּת, אִינוּ מִנְכָּה לוֹ מַחְכּוּרוֹ: שְׁאִין זֶה  
הַהֶפְסֵד תִּלְוִי אֶלָּא בְּשׁוֹכֵר, שֶׁהָרִי כָּל שְׁדוּתָיו נִשְׁתַּדָּפוּ.

ח. הַתְּנָה עָלָיו בַּעַל הַקֶּרֶקַע שִׁיזְרַעְנָה חֲטִים, וְזֶרְעָה שְׁעוּרִים,  
אוֹ שְׁלֹא זֶרְעָה כָּלֵל, אוֹ שִׁזְרַעְנָה וְלֹא צִמְחָה אִף עַל פִּי שֶׁבֶּא חֲגַב  
אוֹ שְׁדָפוֹן וְהִכֹּת רַב הַמְּדִינָה, אִינוּ מִנְכָּה לוֹ מַחְכּוּרוֹ. וְעַד מָתִי  
חַיֵּב לְהִטְפִּיל וְלִזְרַע פַּעַם אַחֲרֵת, אִם לֹא צִמְחָה כָּל זְמַן שֶׁרְאוּי  
לְזַרְעָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם.

ט. הַשׁוֹכֵר אוֹ הַמְּקַבֵּל שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְקַצֹּר יֶקְצֹר,  
וְאִינוּ רִשְׁאֵי לַעֲקֹר; לַעֲקֹר יַעֲקֹר, וְאִינוּ רִשְׁאֵי לְקַצֹּר. וְשִׁנְיָהֶם  
מִעֲכָבִין זֶה עַל זֶה. וּמְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְחַרֵּשׁ אַחֲרָיו, יַחְרֹשׁ. מְקוֹם  
שֶׁנִּהְגוּ לְהַשְׁפִּיר אֵילָנוֹת עַל גִּבּ קֶרֶקַע מִשְׁפִּירִין, וְאִף עַל פִּי  
שֶׁהַשְׁפִּיר לוֹ סֶתֶם בְּפָחוֹת מִן הַיָּדוּעַ; וּמְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ שְׁלֹא  
לְהַשְׁפִּיר אֵילָנוֹת אֵין לוֹ אֵילָנוֹת, אִף עַל פִּי שֶׁשָּׂכַר מִמֶּנּוּ בִּיתֵּר  
עַל הַיָּדוּעַ. הַכֹּל בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

י. הַחוֹכֵר שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ בַּעֲשֻׁרֵת כּוֹרִין חֲטִים לָקֵת, נוֹתֵן לוֹ  
מִתּוֹכָה. הָיוּ חֲטִיָּה יְפוֹת לֹא יֹאמַר לוֹ הָרִינִי לִוְקַח לָךְ מִן הַשּׁוֹק,  
אַלֶּא נּוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָה. חֲכַר מִמֶּנּוּ כָּרֶם בַּעֲשֻׁרָה סִלִּים עֲנָבִים אִף  
עַל פִּי שֶׁהִקְרִיסוֹ אַחֵר שֶׁנִּבְצָרוּ, וְכֵן עֲמָרִים שִׁלְקוֹ אַחֵר שֶׁנִּקְצְרוּ  
נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָן; אֲבָל אִם חֲכָרוּ בַּעֲשֻׁרָה כַּדֵּי יֵין, וְהַחֲמִיץ חַיֵּב  
לָתֵן לוֹ יֵין טוֹב.

יא. חֲכָרָה מִמֶּנּוּ בִּמְאָה עֲמָרִים שְׁלֹא־סִפְסָתָא וְזֶרְעָה מִין אַחֵר,  
וְאַחֵר כֶּךָ חֲרָשָׁה וְזֶרְעָה אִסְפָּסָתָא וְלָקֵתָהּ, אוֹ שִׁזְרַעְנָה בַּתְּחִלָּה  
אִסְפָּסָתָא, וְחֲרָשָׁה וְאַחֵר כֶּךָ זֶרְעָה פַּעַם אַחֲרֵת וְלָקֵתָהּ אִינוּ נוֹתֵן  
לוֹ מִתּוֹכָה, אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ אִסְפָּסָתָא טוֹבָה: שֶׁהָרִי שָׁנָה. וְכֵן כָּל  
כִּיּוּצָא בְּזֶה.

יב. הַחוֹכֵר שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ, וְלֹא רָצָה לְנַפֵּשׁ, וְאָמַר לוֹ, מַה הֶפְסֵד  
יֵשׁ לָךְ הָרִינִי נוֹתֵן לָךְ חֲכוּרָךְ אֵין שׁוּמְעִין לוֹ: שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר  
לוֹ, לְמַחֵר אֶתָּה יוּצָא מִמֶּנָּה, וְהִיא מַעֲלָה עֲשָׂבִים. וְאָפְלוֹ אָמַר  
לוֹ בְּאַחֲרוֹנָה אֲנִי חוֹרֵשׁ אוֹתָהּ, אֵין שׁוּמְעִין לוֹ.

יג. הַחוֹכֵר שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ לְזֶרְעָה שְׁעוּרִים לֹא יִזְרַעְנָה חֲטִים,  
מִפְּנֵי שֶׁהַחֲטִין מַכְחִישׁוֹת אֶת הַקֶּרֶקַע יִתֵּר מִן הַשְּׁעוּרִים. שְׂכָרָה  
לְזֶרְעָה חֲטִים, יִזְרַעְנָה שְׁעוּרִים. קְטָנִית, לֹא יִזְרַעְנָה תְּבוּאָה;  
תְּבוּאָה, יִזְרַעְנָה קְטָנִית. וּבִבְבֵּל וְכִיּוּצָא בָּהּ לֹא יִזְרַעְנָה קְטָנִית,  
מִפְּנֵי שֶׁהַקְטָנִית שֵׁם מַכְחֶשֶׁת אֶת הָאָרֶץ.

יד. הַמְּקַבֵּל שְׂדֵה מַחְבְּרוֹ לְשָׁנִים מוֹעֲטוֹת אֵין לְמַקְבֵּל כָּלוּם  
בְּקוֹרֵת הַשְּׁקָמָה וְכִיּוּצָא בָּהּ, וְלֹא בְּשִׁבְחַת הָאֵילָנוֹת שִׁיּוּצָאוּ  
מֵאֵלֵיהֶן בַּשְּׂדֵה. אֲבָל מַחְשָׁבִין לוֹ מְקוֹם הָאֵילָנוֹת, כָּאֵלוֹ הִיָּה  
בָּהֶן אוֹתוֹ זֶרַע שִׁזְרַע בְּכָל הַשְּׂדֵה: וְהוּא שֶׁצִּמְחוּ הָאֵילָנוֹת,  
בְּמְקוֹם הָרְאוּי לְזַרְעָה; אֲבָל אִם יֵצְאוּ בְּמְקוֹם שֶׁאִינוּ רְאוּי  
לְזַרְעָה, אֵין מַחְשָׁבִין לוֹ כָּלוּם. וְאִם קִבְּלָה שְׁבַע שָׁנִים אוֹ יִתֵּר,  
יֵשׁ לוֹ בְּקוֹרֵת הַשְּׁקָמָה וְכִיּוּצָא בָּהּ.

טו. הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהַסְתַּלֵּק מִן הַשְּׂדֵה, וְהָיוּ שָׁם זֶרְעִים שֶׁעֲדִין לֹא  
הִגִּיעוּ לְהַמְכֹּר, אוֹ שֶׁגָּמְרוּ, וְלֹא הִגִּיעַ יוֹם הַשּׁוֹק לְמַכְרָן שָׁמִין  
אוֹתָן, וְנוֹטֵל מִבַּעַל הַקֶּרֶקַע.

טז. כֶּשֶׁם שֶׁחוֹלֵק הַמְּקַבֵּל עִם בַּעַל הַקֶּרֶקַע בַּתְּבוּאָה, כֶּךָ חוֹלְקִין  
בַּתֵּבֶן וּבִקְשׁ; כֶּשֶׁם שֶׁחוֹלְקִין בֵּינָן, כֶּךָ חוֹלְקִין בְּזִמּוּרוֹת. אֲבָל

הַקָּנִים הַמַּעֲמִידִים תַּחַת הַגָּפְנִים אִם קָנוּ אוֹתָן בְּשִׁתְפוּת, הֲרִי אִלוּ חוֹלְקִין בָּהֶן; וְאִם הֵן מְשַׁלָּאֶחָד מֵהֶן זֶה שְׁקָנָה אוֹתָן, הֲרִי הֵן שָׁלוּ. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בָּזֶה.

יז. הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ לְטַע, מִקְבֵּל עָלָיו בַּעַל הַשָּׂדֶה עֲשֶׂה בּוֹרְאוֹת לְמֵאָה סָאָה. יֵתֵר עַל כֵּן, מַגְלָגְלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל.

יח. הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, וְלֹא עָשָׂתָּ אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי שְׁתּוּצִיא סָאתִים יֵתֵר עַל הַהוּצָאָה, חַיֵּב הַמִּקְבֵּל לְהַטְפִּיל בָּהּ: שֶׁכֶּךָ כּוֹתֵב לְבַעַל הַקֶּרְקַע, אֲנִי אֶקוּם וְאֲנִיר וְאֲזָרַע וְאֶקְצֹר וְאֶעֱמֹר וְאֲדוּשׁ וְאֲזָרָה וְאֶעֱמִיד כָּרִי לְפָנֶיךָ וְתַטֵּל אֶתָּה חֲצִיו, אוֹ מֵה שִׁיתָנוּ; וְאֲנִי אֶטֵּל הַשָּׂאָר, בְּשֹׁכֵר עֲמָלִי וּבִמְהָ שֶׁהוּצֵאתִי.

יט. הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, וְאַחֵר שֶׁזָּכָה בָּהּ הַבִּירָה שָׁמִין אוֹתָהּ כִּמָּה הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ חֶלְקוֹ שֶׁהִיָּה מְגִיעַ לוֹ: שֶׁכֶּךָ כּוֹתֵב לְבַעַל הַקֶּרְקַע, אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבֹד, אֶשְׁלֵם בְּמִיטְבָּהּ. וְהוּא הַדִּין, אִם הוֹבִיר מִקְצָתָהּ.

כ. וּמִפְּנֵי מַה נִּתְחַיֵּב לְשֵׁלֶם: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא פָּסַק עַל עֲצָמוֹ דְּבַר קָצוֹב כְּדֵי שֶׁנֶּאֱמַר הֲרִי הִיא אֶסְמַכְתָּא, אֲלֹא הִתְנָה שִׁישְׁלֵם בְּמִיטְבָּהּ; וּלְפִיכָךְ גָּמַר וְשֶׁעֲבָד עֲצָמוֹ. אֲבָל אִם אָמַר אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבֹד, אֶתֵּן לָךְ מֵאָה דִּינָר הֲרִי זֶה אֶסְמַכְתָּא; וְאִינוּ חַיֵּב לְשֵׁלֶם, אֲלֹא כְּפִי מַה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת בְּלִבָּד.

כא. הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה לְזָרְעָה שְׁמִשְׁמִין וְזָרְעָה חֲטִים, וְעָשָׂתָּ חֲטִים שְׁשׁוּוִין כִּמָּה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִן הַשְׁמִשְׁמִין אֵין לוֹ עָלָיו אֲלֹא תַרְעֻמָּת. עָשָׂתָּ פָחוֹת מִשּׁוּוֹה מַה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִן הַשְׁמִשְׁמִין, מְשַׁלֵּם לוֹ הַמִּקְבֵּל כְּפִי מַה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִן הַשְׁמִשְׁמִין; עָשָׂתָּ חֲטִים יֵתֵר מִמָּה שֶׁהִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת מִן הַשְׁמִשְׁמִין חוֹלְקִין לְפִי מַה שֶׁהִתְנוּ בִּינֵיהֶן, אֵף עַל פִּי שְׁמִשְׁתַּפֵּר בַּעַל הַקֶּרְקַע.

## הַלְבוֹת שְׁכִירוֹת פָּרָק ט

א. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים, וְאָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב מְקוֹם שְׁנֵהְגוּ שְׁלֹא לְהַשְׁכִּים וְלֹא לְהַעֲרִיב, אֵינוּ יָכוֹל לְכוּפֵן. מְקוֹם שְׁנֵהְגוּ לְזוֹן, יְזוֹן; לְסַפֵּק בַּתְּמָרִים אוֹ בַּגָּרְגְרוֹת וְכִיּוּצָא בָּהֶן לְפּוֹעֲלִים, יְסַפֵּק. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

ב. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וְאָמַר לוֹ כְּאַחַד וְכִשְׁנַיִם מִבְּנֵי הָעִיר רוֹאִין הַפָּחוֹת שְׁבַשְׁכִּירוֹת וְהֵיתֵר שְׁבַשְׁכִּירוֹת, וּמִשְׁמַנִּין בִּינֵיהֶן.

ג. אָמַר לְשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁכֹר לִי פּוֹעֲלִים בְּשְׁלוּשָׁה, וְהֵלֵךְ וּשְׁכָרָן בְּאַרְבָּעָה אִם אָמַר לָהֶם הַשְּׁלִיחַ שְׁכָרְכֶם עָלֵי נוֹתֵן לָהֶם אַרְבָּעָה, וְנוֹטֵל מִבַּעַל הַבֵּית שְׁלוּשָׁה; וּמִפְּסִיד אֶחָד מִבֵּיתוֹ. אָמַר לָהֶם שְׁכָרְכֶם עַל בַּעַל הַבֵּית, נוֹתֵן לָהֶם בַּעַל הַבֵּית כֹּהֲלֶפֶת הַמְּדִינָה.

ד. הִיָּה בַּמְּדִינָה מִי שֶׁנִּשְׁכָּר בְּשְׁלוּשָׁה, וּמִי שֶׁנִּשְׁכָּר בְּאַרְבָּעָה אֵינוּ נוֹתֵן לָהֶם אֲלֹא שְׁלוּשָׁה, וְיֵשׁ לָהֶן תַּרְעֻמָּת עַל הַשְּׁלִיחַ. כִּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁאִין מְלֹאכְתָן נִפְרָת. אֲבָל הִיָּתָה מְלֹאכְתָן נִפְרָת, וְהֲרִי הִיא שְׁוֹוָה אַרְבָּעָה נוֹתֵן לָהֶם בַּעַל הַבֵּית אַרְבָּעָה: שְׁאִלוֹ לֹא אָמַר לָהֶם שְׁלוּחוֹ אַרְבָּעָה, לֹא טָרְחוּ וְעָשׂוּ שְׁוֹוָה אַרְבָּעָה.

ה. אָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת, שָׁכַר לִי בְּאַרְבָּעָה אַרְבָּעָה, וְהֵלֶךְ הַשְּׁלִיחַ וְשָׁכַר בְּשְׁלוֹשָׁה שְׁלוֹשָׁה אָף עַל פִּי שְׁהָרִי מְלֹאכְתָן שׁוּוֹה אַרְבָּעָה אֵין לָהֶם אֵלָא שְׁלוֹשָׁה, שְׁהָרִי קִבְּלוּ עַל עֲצָמָן; וַיֵּשׁ לָהֶם תַּרְעֻמַּת עַל הַשְּׁלִיחַ.

ו. אָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת בְּשְׁלוֹשָׁה, וְהֵלֶךְ הַשְּׁלִיחַ וְאָמַר לָהֶם בְּאַרְבָּעָה, וְאָמְרוּ לוֹ, כִּמָּה שָׁאֲמַר בַּעַל הַבַּיִת אֵין דַּעְתָּם אֵלָא שְׁיִתֵּן בַּעַל הַבַּיִת יֵתֵר עַל אַרְבָּעָה. לְפִיכֶן שְׁמִין מָה שֶׁעָשׂוּ אִם שׁוּוֹה אַרְבָּעָה, נוֹטְלִין אַרְבָּעָה מִבַּעַל הַבַּיִת; וְאִם אֵינוּ יָדוּעַ אוֹ אֵינוּ שׁוּוֹה, אֵין לָהֶם אֵלָא שְׁלוֹשָׁה.

ז. אָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת בְּאַרְבָּעָה, וְהֵלֶךְ הַשְּׁלִיחַ וְאָמַר לָהֶם בְּשְׁלוֹשָׁה, וְאָמְרוּ לוֹ, כִּמָּה שָׁאֲמַר בַּעַל הַבַּיִת אָף עַל פִּי שְׁמְלֹאכְתָן שׁוּוֹה אַרְבָּעָה, אֵין לָהֶם אֵלָא שְׁלוֹשָׁה: שְׁהָרִי שְׁמָעוּ שְׁלוֹשָׁה, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם.

ח. הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים, וְהִטְעוֹ אֶת בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ בַּעַל הַבַּיִת הִטְעָה אוֹתָם אֵין לָהֶם זֶה עַל זֶה אֵלָא תַּרְעֻמַּת. כִּמָּה דְּבָרִים אָמְרוּ, שְׁלֹא הִלְכוּ. אָבֵל הִלְכוּ הַחֲמֻרִין, וְלֹא מִצְאוּ תְּבוּאָה, פּוֹעֲלִים, וּמִצְאוּ שָׂדֶה כְּשֶׁהָיָא לָחָה, אוֹ שֶׁשְׁכָּרְן לְהַשְׁקוֹת הַשָּׂדֶה, וּמִצְאוּהָ שְׁנַתְּמִלָּאת מִים אִם בְּקָר בַּעַל הַבַּיִת מְלֹאכְתּוֹ מִבְּעָרֵב, וּמִצְאָה צְרִיכָה פּוֹעֲלִים אֵין לַפּוֹעֲלִים כָּלוּם: מָה בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת. וְאִם לֹא בְּקָר, נוֹתֵן לָהֶם שְׁכָרְן כְּפּוֹעֵל בְּטֵל שְׁאֵינוּ דּוֹמָה הַבֵּא טָעוֹן לְבֵא רִיקָן, וְעוֹשֶׂה מְלֹאכָה לְבְטֵל. כִּמָּה דְּבָרִים אָמְרוּ, שְׁלֹא הִתְחִילוּ בְּמִלָּאכָה. אָבֵל אִם הִתְחִיל הַפּוֹעֵל בְּמִלָּאכָה, וַחֲזַר בּוֹ בְּחֻצֵי הַיּוֹם חוֹזֵר: שְׁנֹאֲמַר "כִּי-לִי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל, עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם" (ויקרא כה, נה), וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים.

ט. וְכִיצַד דִּין הַפּוֹעֵל שֶׁחֲזַר בּוֹ אַחֵר שֶׁהִתְחִיל שְׁמִין לוֹ מָה שֶׁעָשָׂה, וְנוֹטֵל. וְאִם קִבְּלָן הוּא, שְׁמִין לוֹ מָה שֶׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת: בֵּין שֶׁהוֹזִילוּ לוֹ בַּעַת שֶׁשְׁכָּרְן, בֵּין לֹא הוֹזִילוּ, בֵּין שֶׁהוֹזִלָה הַמְּלֹאכָה אַחֵר כֵּן, בֵּין לֹא הוֹזִלָה שְׁמִין לוֹ מָה שֶׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת.

י. כִּיצַד: קִבְּל מִמֶּנּוּ קָמָה לְקַצֵּר בְּשִׁתֵּי סִלְעִים, קָצַר חֲצִיָּה וְהֵנִיחַ חֲצִיָּה, בְּגֵד לְאַרְגַּ בְּשִׁתֵּי סִלְעִים, אָרַג חֲצִיו וְהֵנִיחַ חֲצִיו שְׁמִין לָהֶן מָה שֶׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת. אִם הָיָה שׁוּוֹה שֶׁשָּׂה דִּינָרִין נוֹתֵן לוֹ שֶׁקֶל, אוֹ יִגְמְרוּ אֶת מְלֹאכְתָן. וְאִם הָיָה הַנֶּשֶׂאָר יָפָה שְׁנֵי דִּינָרִין אֵינוּ נוֹתֵן לָהֶן אֵלָא סִלַּע, שְׁהָרִי לֹא עָשׂוּ אֵלָא חֲצִי מְלֹאכָה.

יא. כִּמָּה דְּבָרִים אָמְרוּ, בְּדָבָר שְׁאֵינוּ אֲבוּד. אָבֵל בְּדָבָר הָאֲבוּד כְּגוֹן פְּשִׁתָּנוּ לַעֲלוֹת מִן הַמִּשְׁרָה, אוֹ שֶׁשְׁכָּר חֲמֹור לְהֵבִיא חֲלִילִין לְמֵת אוֹ לְכֹלָה וְכָל פִּיוצָא בָּהֶן אֶחָד פּוֹעֵל וְאֶחָד קִבְּלָן, אֵינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ אֵלָא אִם כֵּן נֶאֱמַר, כְּגוֹן שֶׁחֲלָה, אוֹ שֶׁמַּע שְׁמֵת לוֹ מֵת. וְאִם לֹא נֶאֱמַר, וַחֲזַר בּוֹ שׁוֹכֵר עֲלִיהֶן אוֹ מִטְעֵן.

יב. כִּיצַד מִטְעֵן: אוֹמַר לָהֶם סִלַּע קִצְצָתִי לָכֶם, בּוֹאוּ וְטִלוּ שְׁתֵּים, עַד שֶׁיִּגְמְרוּ מְלֹאכְתָן; וְלֹא יִתֵּן לָהֶם אֵלָא מָה שֶׁפָּסַק תַּחֲלָה. וְאִפְּלוּ נָתַן לָהֶם הַשְּׁתֵּים, מַחֲזִיר מֵהֶן הַתּוֹסֶפֶת.

יג. כִּיצַד שׁוֹכֵר עֲלִיהֶן: שׁוֹכֵר פּוֹעֲלִים אַחֲרִים, וְגוֹמְרִים מְלֹאכְתָן שְׁלֹא תֵּאבֵד; וְכָל שְׁיוּסִיף לֵאלּוּ הַפּוֹעֲלִין הָאֲחֵרִים עַל מָה שֶׁפָּסַק לְרֵאשׁוֹנִים, נוֹטֵל מִן הָרֵאשׁוֹנִים. וְעַד כִּמָּה, עַד כְּדֵי שְׁכָרְן שְׁלֵרֵאשׁוֹנִים. וְאִם הָיָה לָהֶם מָמוֹן תַּחַת יָדוֹ שׁוֹכֵר לְהַשְׁלִים הַמְּלֹאכָה עַד אַרְבָּעִים חֲמִשִּׁים זֹז בְּכָל יוֹם לְכָל פּוֹעֵל,

אף על פי ששכר הפועל שלוש או ארבע. במה דברים אמורים, בזמן שאין שם פועלים לשכר בשכרן להשלים המלאכה. אבל אם יש שם פועלים לשכר בשכרן, ואמרו לו צא ושכר מאלו והשלים מלאכתך ולא תאבד בין שוכר בין קבלן אין לו עליהן אלא תרעמת; ושמין לשוכר מה שעשה, ולקבלן מה שעתיד לעשות.

יד. השוכר את הפועל, ונאחז לעבודת המלך לא יאמר לו הריני לפניה, אלא נותן לו שכר מה שעשה.

טו. השוכר את הפועל להשקות את השדה מזה הנהר, ופסק הנהר בחצי היום אם אין דרכו להפסק, אין להן אלא שכר מה שעשו; וכן אם דרכו שיפסיקו אותו בני העיר, והפסיקוהו בחצי היום אין להן אלא שכר מה שעשו: שהרי ידעו הפועלים דרכו שלנהר זה. ואם דרכו להפסק מאליו נותן להם שכר כל היום, מפני שהיה לו להודיעם. שכרן להשקות השדה, ובא המטר והשקה אין להן אלא מה שעשו; בא הנהר והשקה נותן להן כל שכרן, מן השמים נסתייעו.

טז. במה דברים אמורים, בפועל. אבל מי שפסק עם אריסו שאם ישקה שדה זו ארבעה פעמים, יטל חצי הפרות, וכל האריסין שהן משקין שני פעמים, אינן נוטלין אלא רביע הפרות, ובא המטר, ולא הצרך לדלות ולהשקות נוטל חצי הפרות כמו שפסק עמו: שהאריס כשתף, אינו כפועל.

יז. השוכר את הפועל לעשות מלאכה כל היום, ושלמה המלאכה בחצי היום אם יש לו מלאכה אחרת כמותה או קלה ממנה, עושה שאר היום; ואם אין לו מה יעשה, נותן לו שכרו כפועל בטל. ואם היה מן הכפריים עובדי אדמה, וכיוצא בהן שדרךן לטרח הרבה, ואם לא יתעסק במלאכה, יחלה הרי זה נותן לו כל שכרו.

יח. השוכר את הפועל להביא שליחות ממקום למקום, והלך ולא מצא שם מה יביא נותן לו שכרו משלם. שכרו להביא קנים לכרם, והלך ולא מצא ולא הביא נותן לו שכרו שלם. שכרו להביא פרות לחולה, והלך ומצאו שמת או הבריא לא יאמר לו טל מה שהבאת בשכרך, אלא נותן לו כל שכרו. וכן כל כיוצא בזה.

יט. השוכר את הפועל לעשות עמו בשלו, והראהו בשלחברו נותן לו כל שכרו, וחוזר ולוקח מחברו מה שנהנה בזו המלאכה.

כ. השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש וכיוצא בהן, ואמר לו טל מה שעשית בשכרך אין שומעין לו. ואם משקבל עליו אמר לו, הא לך שכרך ואני אטל את שלי אין שומעין לו.

כא. מציאת הפועל לעצמו, אף על פי שאמר לו עשה עמי מלאכה היום, ואין צריך לומר אם אמר לו עדר עמי היום, נפש עמי היום; אבל אם שכרו ללקט מציאות, כגון שחסר הנהר ושכרו ללקט הדגים הנמצאין באגם הרי מציאתו לבעל הבית, ואפלו מצא כיס מלא דינרין.